

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Є. В. Комірна, О. П. Самойлова

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Manuel de français

Підручник
для студентів вищих навчальних закладів

друге видання, виправлене та доповнене

Київ
Видавництво Ліра-К
2023

УДК 811.133.1'36 (075)
К63

*Рекомендовано рішенням Вченої ради
Київського національного лінгвістичного університету.
(протокол № 18 від 26.06.2023 р.)*

Рецензенти:

Гетьман З. О. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романської філології Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Максименко А. П. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи і міжнародних зв'язків Київського національного лінгвістичного університету;

Круківський В. І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;

Ясін Ель-Шехаб – координатор іспитів DELF-DALF у Французькому Інституті в Україні.

Комірна Є. В., Самойлова О. П.

К63 Французька мова / Manuel de français : підручник. 2-ге вид. виправ. та доп. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 442 с.
ISBN 978-617-520-618-8

Мета підручника – сформувати у студентів стійкі навички правильної вимови, прищепити навички усного та писемного мовлення, базові навички перекладу і підвести до читання неадаптованої літератури.

УДК 811.133.1'36 (075)

ISBN 978-617-520-618-8

© Комірна Є. В., Самойлова О. П., 2023
© Видавництво Ліра-К, 2023

Підручник призначений для 1 курсу філологічних факультетів вищих навчальних закладів України.

Підручник складається зі вступної частини та 28 уроків (16 уроків вступного корективного курсу та 12 – основного курсу).

Мета підручника – сформувати у студентів стійкі навички правильної вимови, прищепити навички усного та писемного мовлення, базові навички перекладу і підвести до читання неадаптованої літератури.

Вступна частина, що має назву «Фонетична будова французької мови» являє собою характеристику звукової системи і основних фонетичних явищ французької мови. 16 перших уроків містять нормативний курс французької фонетики. Порядок подання звуків обумовлюється класифікацією голосних за положенням органів мовлення: спочатку подаються всі голосні переднього ряду, потім – голосні заднього ряду, в кінці фонетичного курсу – напівголосні [w] та [ɥ].

Артикуляція приголосних подається в перших двох уроках, за винятком звука [ʀ].

Уроки побудовані від звука до букви. Кожний урок вступного курсу починається з графічного зображення звука та таблиці розташування звука в словах, після чого йдуть вправи на читання слів та фраз. Окрім цього в кожному уроці є вправи на читання слів та словосполучень. Мета таких вправ – розвиток техніки читання окремих незнайомих слів, що надає можливість підвести студентів до самостійного читання незнайомого тексту.

Починаючи з третього уроку, окрім фраз включаються невеликі зв'язані тексти для переказу та вивчення напам'ять.

Уроки основного курсу поділяються на підтеми, що обумовлено лексичним матеріалом. Кожен урок містить основний текст з фонетичними, лексичними та граматичними коментарями, лексичні вправи, додаткові тексти та діалоги, вправи на розвиток мовлення.

Вибір тематики зумовлюється програмою для 1-го курсу і базується на тематичному словнику для 1-го курсу.

Основний курс побудовано за такими темами: «Родина», «Життя», «Освіта», «Робочий день», «Вихідний день», «Зима», «Зимові свята: Різдво, Новий рік», «Бібліотека», «Їжа», «Магазин», «Місто, міський транспорт», «Весна. Свята у Франції та в Україні».

Додаткові тексти подаються в тематичних підрозділах. Це дає можливість збагатити лексичний запас студентів за кожною із тем, а також розширює діапазон тем, за якими можна проводити бесіди.

Кожний урок містить тренувальні та підстановчі вправи, вправи на переклад з української мови на французьку та з французької на українську, що спрямовує студентів на закріплення лексичного та граматичного матеріалу як рідною мовою, так і французькою мовою. У кожному уроці є також творчі вправи для письмового та усного виконання, в яких студенти мають охарактеризувати персонаж, дати оцінку діям, висловити своє ставлення до персонажу, його поведінки, стосункам між персонажами. Такі вправи спрямовані на розвиток як монологічного, так і діалогічного мовлення.

Автор 2-го видання підручника висловлює щире подяку колегам за зауваження та поради щодо удосконалення підручника та з вдячністю прийме зауваження, спрямовані на поліпшення запропонованого підручника.

Комірна Є.В.

ФОНЕТИЧНА БУДОВА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ
Алфавіт

Друковані літери	Рукописні літери	Назва літер	Друковані літери	Рукописні літери	Назва літер
A a	<i>A a</i>	[a] comme Adèle	N n	<i>N n</i>	[ɛn] comme Nicolas
B b	<i>B b</i>	[be] comme Berthe	O o	<i>O o</i>	[ɔ] comme Oscar
C c	<i>C c</i>	[se] comme Célestin	P p	<i>P p</i>	[pe] comme Pierre
D d	<i>D d</i>	[de] comme Désiré	Q q	<i>Q q</i>	[ky] comme Quentin
E e	<i>E e</i>	[œ] comme Ely	R r	<i>R r</i>	[ɛr] comme Raoul
F f	<i>F f</i>	[ɛf] comme François	S s	<i>S s</i>	[ɛs] comme Suzanne
G g	<i>G g</i>	[ze] comme Georges	T t	<i>T t</i>	[te] comme Thérèse
H h	<i>H h</i>	[aʃ] comme Henri	U u	<i>U u</i>	[y] comme Ursule
I i	<i>I i</i>	[i] comme Irma	V v	<i>V v</i>	[ve] comme Victor
J j	<i>J j</i>	[zi] comme Joseph	W w	<i>W w</i>	[dubløve] comme Wiliam
K k	<i>K k</i>	[ka] comme Kléber	X x	<i>X x</i>	[iks] comme Xavier
L l	<i>L l</i>	[ɛl] comme Louis	Y y	<i>Y y</i>	[igrøk] comme Yvonne
M m	<i>M m</i>	[ɛm] comme Marcel	Z z	<i>Z z</i>	[zɛd] comme Zoé

Знаки фонетичної транскрипції

Знак	Значення	Приклад
[a]	a переднього ряду	parade [pa-´rad]
[ɛ]	e відкрите	cette [´set]
[e]	e закрите	bébé [be-´be]
[i]	i	lit [´li]
[œ]	eu відкрите	jeune [´zœn]
[ɔ]	e випадне	venir [və-´ni:r]
[ø]	eu закрите	bleu [´blø]
[y]	u	sur [´sy:r]
[ê]	e носове	matin [ma-´tê]
[œ̃]	eu носове	lundi [lœ̃-´di]
[ɔ]	o відкрите	homme [´ɔm]
[o]	o закрите	pot [´po]
[u]	ou	nous [´nu]
[ɔ̃]	o носове	bon [´bɔ̃]
[ɑ]	a заднього ряду	bas [´ba]
[ɑ̃]	a носове	grand [´grɑ̃]
[w]	ou напівголосний	Louis [´lwi]
[j]	йот	famille [fa-´mij]

[ɥ]	u напівголосний	nuit [ˈnuʁi]
[b]	b	bar [ˈba:r]
[p]	p	porte [ˈpɔrt]
[d]	d	deux [ˈdø]
[t]	t	table [ˈtabl]
[ʒ]	g, j	geste [ˈʒest], jour [ˈʒu:r]
[g]	g	garage [ga-ˈra:ʒ]
[ʃ]	ch	chat [ˈʃa]
[k]	k, c, q	képi [ke-ˈpi], coq [ˈkɔk]
[z]	z	zéro [ze-ˈro]
[s]	s, c, x	six [ˈsis], place [ˈplas]
[v]	v	veuve [ˈvœ:v]
[f]	f	fauve [ˈfo:v]
[m]	m	mère [ˈmɛ:r]
[n]	n	notre [ˈnɔtr]
[ɲ]	gn	montagne [mɔ̃-ˈtaɲ]
[l]	l	leur [ˈlœ:r]
[r]	r	route [ˈrut]
[:]	довгота голосного звуку перед подовжуючою приголосною	danse [ˈdɑ̃:s], page [ˈpa:ʒ]
ˆ	приглушення кінцевого приголосного	maître [ˈmɛ:tr̥]
ˈ	ритмічний наголос	à la plage [a-la-ˈpla:ʒ]
[-]	знак розділу між фонетичними складами	une jeune bibliothécaire [yn-ʒœn-bi-bli-ɔ-te-ˈkɛ:r]
[̃]	зчеплення та голосове зв'язування	il apporte [i-ˈla-ˈpɔrt], papa va à Arles [pa-ˈpa-ˈva-a-ˈaʁl]
[̥]	зв'язування	ils aiment [il-ˈzɛ:m]
[ʼ]	знак вимови з придихом перед h придиховим	les # *héros [le-ˈe-ro]

Норма і стиль вимови

Кожна мова має свої фонетичні діалектні відмінності. Нормою вимови французької мови є паризька вимова. Вона звучить не тільки в Парижі, а й на півночі країни, і вважається за зразок у всій Франції.

Фонетичні особливості мови тісно пов'язані також з професією того, хто говорить, його віком, а також різними цілями й умовами мовного спілкування. Мова може бути більш виразна, чітка, сповільнена. Це – літературний стиль і слід дотримуватися норм літературної мови.

Якщо ж мова менш розбірлива, менш чітка, прискорена, це – розмовний стиль і тут можливі деякі відхилення від норм.

У підручнику вся робота побудована на літературному стилі.

Звук і буква. Транскрипція

При вивченні мови перш за все треба з'ясувати поняття букви і звука, оскільки часто правопис розходиться з вимовою. Так, ми пишемо *розказати* а вимовляємо [*росказáти*] при швидкому темпі мовлення. Отже, звук – це те, що ми вимовляємо і сприймаємо на слух, а буква – це те, що ми пишемо і бачимо.

У французькій мові одна і та сама буква може по-різному читатися, а один і той самий звук по-різному передаватися на письмі. Наприклад, буква «g» вимовляється [g], або [ʒ]; «s» читається [s] і [z]; звук [s] на письмі передається буквами «s, c, ç, sc, ss, x, t». Це пояснюється історичним розвитком мови та її графіки. Так, у французькій мові пишемо **lent**, бо це слово походить від латинського **lentum**; **tant**, бо походить від **tantum**. Літера «h» у французькій мові не вимовляється. Вона зустрічається у словах латинського походження, наприклад, у слові **homme** чи **hôpital** та словах германського походження, які вимовляються із придихом, наприклад: англійське **hall** чи німецьке **halte**. «Н» є завжди німим, але, в залежності від його природи та походження, має ряд відповідних фонетичних та граматичних особливостей, які будуть пояснені в уроках підручника. З метою точної фіксації звукового складу опрацьовано спеціальне звукове письмо – **транскрипцію**. Найбільш поширена транскрипція Міжнародної Фонетичної Асоціації (Association Phonétique Internationale (API)). В цій транскрипції одному звукові відповідає один і завжди той самий знак. У підручнику застосовується саме ця транскрипція.

Голосні

Класифікація та характеристика французьких голосних

Фонетична система французької мови має 16 голосних.

Французькі голосні класифікуються за положенням язика, губ та піднебінної завіси.¹

1. За положенням язика французькі голосні поділяються на:

голосні переднього ряду (середня частина спинки язика підноситься вперед, до середини твердого піднебіння, кінчик язика притискається до нижніх зубів):

[i, y, e, ø, œ, ə, œ̃, ɛ, ɛ̃, a];

голосні заднього ряду (задня частина спинки язика підноситься назад, до м'якого піднебіння, кінчик язика відведений від нижніх зубів, тіло язика відтягнуто у задню частину ротової порожнини):

[u, o, ɔ, ɔ̃, a, ɑ̃].

2. За положенням спинки язика голосні поділяються на:

відкриті (чим нижча спинка язика щодо піднебіння, тим більш відкритим є голосний): найбільш відкриті французькі голосні:

[a, ɑ, ɑ̃];

закриті (чим ближче спинка язика щодо піднебіння, тим більш закритим є голосний): найбільш закриті французькі голосні:

---

¹ Піднебінна завіса – це м'яке піднебіння з язичком.

[i, y, u].

3. За положенням губ голосні поділяються на:

лабіалізовані (огублені) (губи витягнуті вперед і заокруглені)

[y, ø, œ, ə, œ̃, ɔ, ɔ̃, o, u];

нелабіалізовані (неогублені) (губи не витягнуті вперед і незаокруглені):

[i, e, ɛ, ɛ̃, a, ɑ, ɑ̃].

4. За положенням піднебінної завіси голосні поділяються на:

ротові або *чисті* (піднебінна завіса підноситься і закриває вихід струменю повітря через носову порожнину):

[i, y, e, ø, œ, ɛ, a, ɑ, ɔ, o, u];

носові (піднебінна завіса опущена і повітря з легенів проходить через носову і ротову порожнини):

[œ̃, ɛ̃, ɑ̃, ɔ̃].

Характерні особливості, що відрізняють їх від української мови, є такі:

1. Французькі голосні вимовляються з більшим напруженням, ніж українські. Значним напруженням пояснюється чіткість звучання французьких голосних.

Чітка вимова ненаголошених голосних французької мови важлива для смислового розрізнення слів, близьких за звучанням:

Напр.: le moment – la maman,

le volet – le valet.

2. Ненаголошені французькі голосні не підлягають редукації; так званого «акання» тут немає.

3. Французькі, як і українські голосні, однорідні за якістю: вони не мають додаткових призвуків. Однорідність якості французьких голосних зберігається протягом всього звучання голосного: fort [ˈfɔ:r].

4. Протиставлення голосних залежно від міри підняття язика у французькій мові створює пари так званих «закритих» голосних (з більшим підняттям язика) і «відкритих» (меншим підняттям язика), розрінення яких має у цій мові фонологічне значення:

la fée [la-ˈfe] – le fait [lə-ˈfɛ],

la raume [la-ˈro:m] – la pomme [la-ˈpɔm].

Для української мови протиставлення закритих і відкритих різновидів голосних немає фонологічного значення.

5. На відміну від української мови, французька мова має носові голосні поряд з відповідними неносовими.

Назалізація голосного в українській мові непомітна ні для того хто говорить, ні для того хто слухає, так як вона не виконує смислорозрізняльної функції.

У французькій мові назалізація чистого голосного може викликати плутання слів:

don [ˈdɔ̃] – donne [ˈdɔn],

fin [ˈfɛ̃] – faine [ˈfɛn].

6. У французькій мові є кілька лабіалізованих голосних, яких немає в українській мові, і які протиставляються відповідним нелабіалізованим:

le père [lə-ˈpɛ:r] – la peur [la-ˈpœ:r].

Приголосні Класифікація французьких приголосних

1. За способом утворення французькі приголосні поділяються на:
  - а) проривні, з яких 6 шумних: [p, b, t, d, k, g] і 3 сонанти: [m, n, ŋ];
  - б) щільні, з яких 6 шумних [f, v, s, z, ʃ, ʒ] і 5 сонантів [l, r, j, w, ɥ].
2. За діючим мовним органом приголосні поділяються на:
  - а) губні: [p, b, m, w, ɥ, f, v],
  - б) передньоязикові: [t, d, s, z, ʃ, ʒ, n, l],
  - в) середньоязикові: [j, ɲ],
  - г) задньоязикові: [k, g],
  - д) увулярні: [r].

Характеристика французьких приголосних

Фонетична система французької мови налічує 20 приголосних. Французькі приголосні мають ряд особливостей артикуляції (вимови), що відрізняють їх від українських приголосних.

1. У французькій мові відсутня палаталізація, тобто пом'якшення приголосних перед голосними переднього ряду. Так, наприклад в словах *directeur*, *titre*, *litre*, *tulipe*, *dune* вимовляються тверді [t], [l], [d], тоді як в українській мові вимовляються м'які приголосні: ділянка, тіло, літр, дюна.

Однак виняток становлять приголосні [k], [g], які можуть трохи пом'якшуватися перед голосними переднього ряду, а також на кінці слова [ik]: *chic*, *gare*, *car*.

2. Кінцеві дзвінки приголосні не оглушуються у французькій мові.

В українській мові, як відомо, кінцеві дзвінки приголосні не оглушуються так само. Порівняємо:

le garage [lə-ga-´ra:ʒ] – гараж [гара́ж]
la parade [la-pa-´rad] – парад [пара́д]

Однак в кінцевих групах глухий приголосний + [r] або глухий приголосний + [l], перед паузою, [r] та [l] можуть оглушуватись. Це характерно для розмовної мови:

le maître [lə-´mɛ:tr̥]
mon oncle [mɔ-´nɔ̃:k̥]

3. Для французьких кінцевих приголосних характерне дуже енергійне, чітке розмикання, завдяки чому вони звучать дуже чітко без призвуків.

4. У мовному потоці артикуляція приголосних пристосовується до артикуляції голосних, що їх оточують, тобто одна і та ж приголосна може вживатись з округленими або розтягнутими губами, в залежності від сусідньої голосної:

tour [´tu:r], tire [´ti:r]

Напівголосні

Сонанти [j], [w], [ɥ] складають особливу групу звуків, що зветься напівголосними або напівприголосними. Вони входять до одного складу із голосними, що стоять перед ними, або після них:

Louis [ˈlwi], abeille [a-ˈbɛj], nuit [ˈnɥi].

Поділ на склади

У французькій як і в українській мовах кількість (число) складів відповідає кількості голосних звуків:

liberté [li-bɛr-ˈte].

Правила фонетичного складоподілу:

1. Приголосний між двома голосними належить до наступного складу
charade [ʃa-ˈrad].
2. Два різних приголосних, оточених голосними розподіляються між голосними
garder [gar-ˈde], parler [par-ˈle].
3. Якщо перший з двох приголосних шумний а другий сонант [m], [n], [ŋ], [l], [r], [ʒ] [j], [w], обидва належать до наступного складу:
tableau [ta-ˈblo], papier [pa-ˈpje],
appris [a-ˈpri], aboyer [a-bwa-ˈje].
4. У групі із двох сонантів, складоподіл проходить між ними
carnet [kar-ˈnɛ].
5. У групі сонант m, n, l, r, ŋ + напівголосний j, ʒ, w обидва належать до наступного складу:
atelier [a-tɛ-ˈlje], marié [ma-ˈrje].
6. У групі із двох однакових приголосних, що вимовляються як один звук, складоподіл проходить перед ними:
adresser [a-dre-ˈse].
7. Два однакових приголосних, що вимовляються як подвійні, розподіляються по двох складах:
illégal [il-le-ˈgal].
8. У групі із трьох приголосних з [s] посередині складоподіл проходить після [s]:
perspective [pɛrs-pɛk-ˈti:v]

Наголос у слові

На відміну від української мови, де наголос падає на різні склади і може змінюватися в залежності від зміни форми слова:

стіл – стілець; лікар – лікарі,

французька мова характеризується фіксованим наголосом, в окремому слові наголос завжди падає на останній склад:

cérémonie [se-re-mo-ˈni]

Наголос у мовному потоці

Ритмічна група та ритмічний наголос

В українській мові кожне слово зберігає свій наголос у мовному потоці:

Я вивчаю французьку мову.

У французькій мові в мовному потоці наголошується не кожне слово, що складає смислову групу, а смислова група в цілому. Ця група може складатися з одного, або частіше кількох слів і зветься ритмічною групою. Кожна ритмічна група має наголос на кінцевому складі:

Il lit vite [il-li-´vit ||]

Кількість (число) наголошених складів залежить від кількості ритмічних груп:

Il lit vite | ce livre [il-li-´vit | sə-´li:vʁ ||]

До складу ритмічної групи входять:

1. незалежне слово із службовими словами, що належать до нього:
le dîner, mon ami, cette école
je parle; vous me le dites.
2. Повнозначне слово з означенням, що стоїть перед ним:
Vous êtes très gentille.
C'est une grande ville.
3. Повнозначне слово з наступним означальним словом (означення чи обставина):
un chapeau bleu,
vous parlez bas.

Примітка: Багатоскладове означальне слово, що стоїть після слова, яке означається, становить окрему ритмічну групу:

un livre | intéressant.

4. Сталі сполучення слів, що виражають одне поняття:
tout à coup; chemin de fer; la ville entière.

Для правильного розподілу наголосу у французькому реченні слід пам'ятати про закон французької ритміки: не може бути двох наголошених складів підряд (поряд) у середині ритмічної групи.

Тому кожне самостійне слово, що знаходиться перед односкладовим словом у кінці ритмічної групи, втрачає свій наголос:

Je ne parle pas [ʒə-nə-par-lə-´pa ||]

Marche-t-elle? [i mar-ʃə -´tɛl ||].

Додатковий наголос

Поряд із ритмічним наголосом у кінці ритмічної групи, існує ще додатковий наголос, у довгих (великих) ритмічних групах.

Цей додатковий наголос ставиться на непарних складах, починаючи з кінця ритмічної групи.

Adèle n'est pas malade.

[a-´dɛl- | nɛ-´pa-ma-´lad ||]

Зв'язування звуків у мовному потоці

У французькій мові у мовному потоці досить важко розрізнити, де закінчується одне слово і починається друге.

Це пояснюється характерними для французької мови явищами зчеплення (enchaînement), голосового зчеплення (enchaînement vocalique), та зв'язування (liaison) звуків у мовному потоці.

Зчеплення (enchaînement)

Якщо одне слово закінчується приголосним або групою неподільних приголосних, що вимовляються, а наступне слово починається з голосної або «h» німого, то кінцеві приголосні попереднього слова утворюють один склад із початковим голосним наступного слова.

Таким чином, у мовному потоці склади можуть включати елементи, що належать до різних слів:

Elle est malade [ɛ-lɛ-ma-'lad ||]

Зчеплення обов'язкове як в середині ритмічної групи, так і між ритмічними групами в середині синтагми:

Il achète [i-la-'ʃɛt ||]

Pierre et sa soeur habitent Marseille.

[pjɛ-re-sa-'sœ: | - ra-'bit | - mar-'sɛj ||]

Голосове зчеплення (enchaînement vocalique)

Якщо перше слово закінчується голосним, а наступне починається з голосного, то при переході від однієї голосної до другої не припиняється вібрація голосових зв'язок:

Papa va à Arles.

[pa-'pa | -'va|a-'arl ||]

Голосове зв'язування має місце як у середині ритмічної групи, так і між ритмічними групами в середині синтагми.

Зв'язування (liaison)

Якщо в середині ритмічної групи одне слово закінчується приголосним, що не вимовляється, а друге починається з голосного або «h» німого, цей приголосний вимовляється, утворюючи один склад з початковим голосним наступного слова.

mes amis [me-za-'mi]

При зв'язуванні приголосні **s** і **x** вимовляються як [z], приголосний **d** вимовляється як [t], (при зв'язуванні з носовими голосними зв'язується приголосний [n]):

dix heures [di-'zœ:r]

les élèves [le-ze-'lɛ:v]

un grand homme [œ̃-grɑ̃-'tɔ̃m]

un ami [œ̃-na-'nmi]

Зв'язування обов'язкове в середині ритмічної групи:

1. Між артиклем і наступним словом:

les écoles [le-ze-'kɔl]

des actes [de-'zakt]

2. Між присвійними, вказівними прикметниками і наступним словом:

vos idées [vo-zi-'de]

cet écrivain [sɛ-te-kri-'vɛ̃]

3. Між прикметником або числівником і іменником:

un grand ami [ɑ̃ – grɑ̃-ta-'mi]

deux enfants [dø-zɑ̃-'fɑ̃]

4. Між займенником-підметом або додатком і дієсловом, між дієсловом і займенниками-прислівниками «en», «y»:

nous appelons [nu-za-'plɔ̃]

cela les intéresse [sla-le-zɛ̃-te-'rɛs]

ils arrivent [il-za-'ri:v]

ils y arrivent [il-zi-a-'ri:v]

ils en viennent [il-zɑ̃-'vjɛ̃]

5. Між дієсловом і займенником-підметом при інверсії:

Parlent-ils? [ɥ par-lə-'til ||]

Écrit-elle? [ɥ e-kri-'tɛl ||]

6. Між допоміжним дієсловом у третій особі однини або множини і дієприкметником минулого часу:

il est entré [i-lɛ-tɑ̃-'tre]

elles ont acheté [ɛl-zɑ̃ – ta-ʃ(ə)-'te]

7. Між дієсловом зв'язкою в третій особі однини або множини та іменною частиною присудка:

il est instituteur [i-lɛ-tɛ̃s-ti-ty-'tœ:r]

ils sont heureux [il-sɑ̃-tœ-'rø]

8. Між прийменниками **dans, en, chez, sous** і наступним словом:

en été [ɑ-ne-'te]

dans une rue [dɑ̃-zyn-'ry]

chez elle [ʃe-'zɛl]

9. Між прислівниками **très, bien, plus, trop** і наступним словом:

très avare [trɛ-za-'va:r]

plus amusant [ply-za-my-'zɑ̃]

bien aimable [bjɛ̃-nɛ-'mabl]

10. У сталих словосполученнях та складних словах:

mot-à-mot [mo-ta-'mo]

Champs-Élysées [ʃɑ̃-ze-li-'ze]

de temps en temps [də-tɑ̃-zɑ̃-'tɑ̃]

Заборонене зв'язування

1. Між підметом-іменником і присудком:

les élèves # écrivent [le-ze-ʔε:-v̄e-ʔkri:v]

le temps # est beau [l̄ə-ʔtã-ε-ʔbo]

2. Між іменником в однині і прикметником, що стоїть після нього:

un enfant # obéissant [œ-nã-ʔfã-ɔ-be-i-ʔsã]

un prix # élevé [œ-ʔpri-e-l(ə)-ʔve]

- Зв'язування можливе, якщо іменник і прикметник у множині:

des prix élevés [de-ʔpri-ze-l(ə)-ʔve]

des garçons intelligents [de-gar-ʔsõ-z̄ε-te-li-ʔzã]

3. Між займенником-підметом і дієприкметником або іменною частиною присудка в складних дієслівних формах при інверсії:

Sont-ils # intéressants? [i sõ-ti-ʔĪε-te-re-ʔsã ||]

Ont-elles # appris? [i õ-t̄ε-l̄a-ʔpri ||]

Pouvons-nous # entrer? [i pu-võ-nũ-ã-ʔtre ||]

4. Із словами, що починаються з «h» придихового:

les # *héros [le-ʔe-ʔro]

5. Перед словами «**huit**», «**onze**» після слова «**cent**»:

les # *huit jours [le-ʔçi-ʔzu:r]

les # onze livres [le-ʔõz-ʔli:vr]

cent # un [sã-ʔœ]

Виняток:

dix-huit, vingt-huit

[di-ʔzjit], [v̄ε-ʔtjit]

6. Після сполучника «**et**»:

lui et # elle [l̄ɥi-ε-ʔel]

7. Після слів «**comment**», «**quand**», «**combien**», «**selon**»:

comment # as-tu fait ce devoir?

[i kɔ-ʔmã-a-ty-ʔf̄ε-sə-də-ʔvwa:r ||]

selon # eux [sə-lõ-ʔø]

Quand # es-tu arrivé? [i ʔkã-ε-t̄y-a-ri-ʔve ||]

Combien # en as-tu acheté? [i kõ-ʔbj̄ε-a-na-ty-a-ʔf̄(ə)-ʔte ||]

Виняток:

Comment allez-vous?

[i kɔ-ʔmã-ta-le-ʔvu ||]

Зв'язування відбувається, якщо після слів «comment» et «quand» вживається зворот est-ce que:

Comment est-ce que tu as fait ce devoir?

[i kɔ-ʔmã-t̄εs-kə-ty-a-ʔf̄ε-sə-də-ʔvwa:r ||]

Quand est-ce que tu es arrivé?

[i ʔkã-t̄εs-kə-ty-ε-a-ri-ʔve ||]

8. Після приголосного, що йде за [r] і не вимовляється:

vers / elle [v̄ε-ʔr̄ɛl]; cela ne sert / à rien [sə-ʔla-nə-ʔs̄ε:-ʔr̄a-ʔr̄j̄ɛ ||]

Зв'язування факультативне

Факультативне зв'язування може бути між ритмічними групами:

1. Між іменником та прикметником у множині:
les problèmes ⊥ économiques ⊥ et sociaux¹
2. Між сполучником **mais** та наступним словом:
mais ⊥ il n'était pas là
3. Між дієсловом та обставиною або додатком:
Je vais ⊥ à l'Opéra
Il prend ⊥ une tasse de café

Факультативне зв'язування може бути і в середині ритмічної групи:

1. Між багатоскладовим прийменником або прислівником та наступним словом:
pendant ⊥ une heure
devant ⊥ une table
2. Між словами, що закінчуються приголосними **p, g** та наступним словом:
c'est trop ⊥ aimable
un long ⊥ hiver
3. Всередині складної форми дієслова, крім третьої особи однини та множини, де зв'язування є обов'язковим:
Nous nous sommes ⊥ entendus
Vous êtes ⊥ arrivés trop tard

Явища в системі голосних і приголосних у мовному потоці Довгота французьких голосних

Французькі голосні можуть бути довгими і короткими. Існує два види довготи: ритмічна та історична. Довгота тісно пов'язана із наголосом.

Ритмічна довгота має місце в наголошеному складі, тобто в кінці ритмічної групи перед приголосними [r], [v], [ʒ], [z] і групою [vr]. Ці приголосні звучать подовжувальними:

la gare [la-´ga:r]
elle est rouge [ε-īε-´ru:ʒ]

Ритмічна довгота є специфічною властивістю голосних. Її можуть мати всі голосні крім [e] закритого та випадного [ə].

Вона позиційна, бо зникає, якщо склад стає ненаголошеним:

ma soeur [ma-´sœ:r], ma sœur Anne [ma-sœ-´ran].

Ритмічна довгота зберігається при зчепленні:

Cette plage est belle
[sɛt-´pla:|- ʒε-´bɛl ||]

Історична довгота стосується самих голосних і пояснюється фонетичною еволюцією слова. Голосні [ɑ], [ã], [ɛ̃], [œ̃], [ɔ̃], [ø], [o] та [ε] якщо

¹ Знак ⊥ позначає факультативне зв'язування.